

Aki hazafelé írt

Ablonczy Balázs

Szerencséje van annak, akinek John Lukacs műve az első komoly történeti olvasmánya. A történészeket gyakran éri a vád, hogy egymásnak írnak, bonyolult szakkifejezésekkel, sok lábjegyzettel, érthetetlen terjengősséggel és még érthetlenebb oldalvágásokkal hozzájuk hasonlóan szürke, krétaporos köpenyben flangáló szakmabelieknek. Ez a kép természetesen jobbra nem fedi a valóságot, de felskiccelni mindig kényelmes. Lukacs nem ilyen volt: szerette a szivarokat, a jó borokat, a végtelenül egyszerű magyaros ételeket és a sokkoló kijelentéseket. Ez azonban még nem tenne senkit jó történésszé, bár kétségtelenül kell hozzá: egyszerű, letisztult nyelven írt, amelyekben megvoltak a háború előtti Buda márais ízei, csipetnyi szertartásosság és az angolszász esszényelv bámulatos egyenessége. Budapest előző századfordulójáról senki nem írt szebben és szerelmesebben; ha valaki bele akar szeretni a városba, a *Budapest 1900*-at olvassa. Ha meg akarja valaki érteni a kort, amelyben élünk, kezdje a *XX. század és az újkor végé*-vel. Ha valaki okosan akarja szeretni a hazáját, és meg akarja ízlelni, milyen lehet az életet zajosan szerető, mégis komoly, elkötelezett katolicizmus, lapozzon bele az emlékezéseibe, az *Egy eredendő bűnös vallomásaiba*.

Tanárnak nem tudom, milyen lehetett, gyanúm és a visszaemlékezések szerint kedvvel provokálta hallgatóit, akik közül viszont igazi elkötelezetteket tudott toborozni. Magát reakciónak tartotta, de utálta az amerikai republikánus mainstreamet; a kommunizmus üldözte el hazájából, de a hidegháború megítélésében eltért a konzervatívok zömétől. Epét hányt David Irvingtól, a populistáktól, az automata sebváltós autóktól; politikai, emberi vezérlőcsillaga Churchill volt mindvégig: maga volt a megtestesült korszerűtlenség. Nagyjából úgy, ahogy a baloldali keleti parti magazinok képzelik: mégis volt valami hihetetlenül pezdító a vele való beszélgetésben, kitárta a világot partnere előtt. Ő pedig azért szeretett magyarokhoz szólni beszélni, mert – miközben csaknem tökéletesen integrálódott az amerikai társadalomba – valójában mindig hazafelé nézett és írt.